

Telegraful Român

FOAIE RELIGIOASĂ EDITATĂ DE ARHIEPISCOPIA ORTODOXĂ ROMÂNĂ DE ALBA-IULIA ȘI SIBIU

PREȚUL INSERȚIUNILOR:

Un cm² 60 bani pentru odată; dacă se publică de mai multe ori se dă rabat corespunzător. Inserțiunile se adresează ADMINISTRATIEI Telegrafului Român, Sibiu, strada 1 Mai nr. 35

ARTICOLELE ȘI CORESPONDENȚA

se adresează REDACȚIEI Telegrafului Român, Sibiu, strada 1 Mai nr. 35. — Articolele nepublicate nu se înapoiază. — Scrisorile nefrancate se refuză.

ABONAMENTUL:

Pe un an: 24 lei
Pe 6 luni: 12 lei
Pe 3 luni: 6 lei

Credința noastră

13. Rugăciunea „Tatăl nostru”

Iisus Hristos ne-a descoperit că avem pe Dumnezeu ca Tată. Un Tată atotputernic, bun, drept și iubitor. Acestui Tată ne-a învățat El cum să ne rugăm (Matei 6, 9—13; Luca 11, 1—4). Și pentru că Domnul nostru Iisus Hristos a dat-o Sfinților Săi Apostoli și urmașilor lor, rugăciunea aceasta se numește „rugăciunea domnească”.

a) Întii este chemarea: „Tatăl nostru, care ești în ceruri”. Aici mărturisim că e un tată deosebit de toți ceilalți. E Dumnezeu-Tatăl. De aceea El e „în ceruri”. Nu în cerul plin de stele, în cerul pe care luminează soarele. Nu undeva dincolo de stele în depărtări neînchipuite. Nu în cerul acesta văzut cu ochii. Ci într-un „cer” al sufletului, al fericirii spirituale, care nu se vede, nu se aude, nu se pipăie, dar ne umple toată ființa de o bucurie negrăită. Nu e un „loc” undeva, ci — am putea spune — că El însuși este cerul, adică dacă El e în noi și noi sintem în El, atunci ne simțim în cer. Cum Dumnezeu e pretutindeni, oriunde am fi — dacă îl simțim pe El simțim că sintem în cer, sintem cu El. Căci cerul este fericirea de a fi cu El. sub ocrotirea Lui, călăuzit de El pe căile vieții.

De aceea, „cerul” unde ar „locui” Dumnezeu nu-l găsim nicăieri, dacă îl căutăm cu simțurile, dar îl găsim pretutindeni dacă îl căutăm cu inima, cu credința, cu dragostea. Acest „cer” este veșnic, căci Dumnezeu e veșnic și iubirea lui e veșnică. „Ești în ceruri” înseamnă veșnicia.

El este „Tatăl nostru”. Nu e numai al meu sau al celuiălalt. Ci e al nostru, al tuturor. E al tuturor lucrurilor, al tuturor viețuitoarelor, căci după învățătura Bisericii — toate sînt „facerea minilor Lui”, toate sînt sub purtarea Lui de grijă. Dar — mai ales — este al tuturor oamenilor, fără nici o deosebire. El e Tatăl nostru, noi toți sintem fiii Lui. Dragostea nemărginită a lui Dumnezeu-Tatăl ne îmbrățișează pe toți.

Și dacă sintem fiii Lui, sintem frați întreolaltă. Și dacă îl iubim pe El, ne iubim și unii pe alții, ca niște fii buni ai Tatălui, ca niște frați adevărați. Frația aceasta nu e numai între indivizi ci și între popoare.

b) După ce ne-am înălțat cu sufletul la „cer”, la Dumnezeu-Tatăl cerem de la El — cu încredere de fiu — cele de trebuință sufletului și trupului.

Întii: „sfîntească-se numele Tău”. Dumnezeu este Sfînt și El ne sfîntește. Așadar noi nu putem adăuga nimic la sfințenia Lui. Însă prin vorbele și faptele noastre cele bune, prin o viață de sfințenie, sfințenia lui Dumnezeu se arată și întru noi. Așa cum vrednicia copiilor face cinstire părinților, așa și purtarea noastră frumoașă este spre preamărirea Tatălui nostru. Cum însă nu e ușor să viețuiești întru sfințenie, noi cerem de la Dumnezeu-Tatăl să ne ajute ca prin viața noastră să fie cinstit numele Lui.

În al doilea rînd, cerem: „Vie împărăția Ta”. Aceasta înseamnă ca voia lui Dumnezeu să se împlinească în noi, în Biserica Lui cea sfîntă, în toată lumea. Dar voia lui Dumnezeu este pace, dragoste, dreptate și viață din ce în ce mai desăvîrșită. Cît sintem pe pămînt sintem „călători”, adică înaintăm pe drumul vieții tot mai desăvîrșite, dar „împărăția” sfințeniei depline este numai în viața cea veșnică, după care însetăm mereu.

În al treilea rînd, cerem: „Facă-se voia Ta, precum în cer așa și pe pămînt”, adică să împlinim voia lui Dumnezeu-Tatăl așa cum o împlinesc îngerii din ceruri. Nu să ne facem voia noastră, ci să facem ceea ce e vrea Dumnezeu, căci El știe mai bine ca noi ce este spre folosul și mîntuirea noastră și ce nu este.

În al patrulea rînd, cerem: „Pîinea noastră cea spre ființă dă-ne-o nouă astăzi”. Adică să avem hrana și cele necesare pentru viața trupească. Nu că acestea le-am primi de la Dumnezeu fără osteneală. „Omul e făcut să muncească, precum pasărea să zboare” — zice dreptul Iov (5, 7). „Tatăl meu lucrează și eu lucrez” zice Mîntuitorul (Ioan 5, 17). Iar noi nu cerem să nu muncim, ci cerem ca Dumnezeu să binecuvinteze munca noastră, pentru ca ea să fie cît mai roditoare pentru noi, pentru binele tuturor. Sfîntul Apostol Pavel îndeamnă pe creștini să muncească cu rîvnă și spor, ca să-și cîștige cele necesare traiului și să ajute pe cei neputincioși, pe cei ce nu pot munci (vezi II Tes. 3, 6—12). De aceea nu zicem: „Pîinea mea”, ci „pîinea noastră” — a tuturor oamenilor, a poporului, a omenirii întregi. „Astăzi” înseamnă și ziua de azi, dar și viața pămîntească, adică zi de zi pînă la sfîrșitul vieții.

„Pîinea... cea spre ființă” însă nu e numai pîinea ce potolește foamea trupului, ci și Iisus Hristos însuși, care spune ucenicilor Săi: „Eu sînt pîinea vieții... pîinea care a coborît din cer. De va mânca cineva pîinea aceasta va fi viu în veci!” Înțelegem că e vorba de Sfînta Împărtașanie (Ioan 6, 53, 48—51). „Căci „cei ce mănîncă trupul meu și bea sîngele meu are viață veșnică” (Ioan 6, 48, 51—54). De altfel și Evanghelia Domnului și rugăciunea sînt hrană pentru sufletul credincios.

În al cincilea rînd, cerem: „Și ne iartă nouă greșelile noastre, precum și noi iertăm greșelile noastre”. Nu e om care să nu greșească. Cum toți greșim și față de Tatăl nostru și față de oameni, toți trebuie să iertăm unul altuia și să cerem iertare de la Dumnezeu. Păcatele, prin care călcăm voia lui Dumnezeu, ne aduc osîndă, cele de moarte osîndă veșnică. De aceea cerem iertare de la Tatăl nostru. Dar Dumnezeu-Tatăl, ca să ne ierte păcatele, cere ca și noi să iertăm greșelile fraților noștri. „Că de veți ierta oamenilor greșelile lor, — zice Mîntuitorul — ierta-va și vouă Tatăl vostru cel ceresc, iar de nu veți ierta oamenilor greșelile lor, nici Tatăl vostru nu vă va

ierta greșelile voastre” (Matei 6, 14—15). De aceea nimeni să nu ceară de la Dumnezeu iertare decît după ce a iertat pe fratele său. Aceasta nu înseamnă să greșim mereu cu nădejdea că vom fi iertați mereu. Dimpotrivă, aceasta ne cheamă să ne străduim ca — cu ajutorul lui Dumnezeu — să înlăturăm tot mai mult păcatele și greșelile din viața noastră. Iertarea însăși cere îndreptare, deci lupta împotriva păcatului. E ceea ce spune Mîntuitorul: „De acum să nu mai greșești, ca să nu-ți fie ție mai rău” (Ioan 5, 14).

În al șaselea rînd, cerem: „Și nu ne duce pe noi în ispită” — nu că Dumnezeu ne-ar „duce” în ispită, ci că Dumnezeu să ne ferească de ispită, să ne scape de ea, să ne ajute să ieșim biruitori din încercarea ispitelor. Ispita e o atracție spre păcat. Biruința împotriva ispitei o dobîndim numai dacă ne angajăm toate puterile în lupta aceasta, și dacă avem darul lui Iisus Hristos.

În al șaptelea rînd, cerem: „ci ne izbăvește de cel rău”, adică de diavolul și de tot ceea ce amenință viața noastră sufletească și trupească. Cerem ca Dumnezeu să ne izbăvească nu pentru că nu trebuie să fim și noi atenți și să ne străduim de a nu cădea în cursele răutății și de a fi biruitori asupra răului, ci pentru că socotim că strădania noastră are rezultate sigure dacă e întărită prin darul lui Dumnezeu.

c) Încheiem rugăciunea cu preamărirea lui Dumnezeu-Tatăl: „Că a Ta este împărăția și puterea și mărirea în veci. Amin”. Astfel, pe de o parte, recunoaștem și cinstim puterea și mărirea veșnică a lui Dumnezeu, pe de altă parte cunoscînd puterea și mărirea Tatălui nostru celui din ceruri, avem încredere că El va împlini toate cererile noastre spre desăvîrșirea vieții, dacă și noi vom face voia Lui cea sfîntă. „Amin” e cuvînt grec și înseamnă: „Așa să fie”. E ca o pecete care se pune la sfîrșitul tuturor celor spuse în rugăciunea „Tatăl nostru” și ca un angajament neclintit de a împlini întru totul cele spre mîntuire și spre binele fiecăruia, spre binele fraților noștri, a poporului și a omenirii întregi.

Dumnezeu — Tatăl cel bun și milostiv să ne ajute cu harul Său, ca prin viața noastră să ne arătăm buni fii ai Lui și prin faptele noastre cele bune să se preamărească Tatăl nostru cel din ceruri (Matei 5, 16).

† NICOLAE

Mitropolitul Ardealului

Sfînta Cuminecătură

Sfînta Taină a Cuminecăturii este împărtașirea sub chipul pîinii și a vinului cu însuși trupul și sîngele Domnului. Dar nu orice pîine și orice vin se numește Cuminecătură! Numai acelea care se prefac de Duhul Sfînt prin Sfînta Liturghie, slujită de preot. De unde știm noi acestea? Ne-o spune Mîntuitorul însuși, precum și Sfinții Apostoli. Mîntuitorul, înainte de a așeza această Taină, șiind că-i foarte greu să o înțelegi cu mintea, a ținut trei lecții una după alta, cu ucenicii și cu mulțimile care îl ascultau pentru a înlesni înțelegerea ei.

Iată aceste lecții:

Înmulțirea pîinilor în pustie, cînd s-au săturat cu cinci pâini și doi pești circa zece mii de oameni (Matei 14, 15—21).

Pîinile au fost luate de la oameni, binecuvîntate de Iisus și date pe urmă Apostolilor ca să le împărțească mulțimilor. În mîinile Apostolilor, cele cinci pâini nu scădeau, ci se înmulțeau mereu, pînă cînd s-au săturat toți oamenii și au mai strîns pe urmă 12 coșuri de fărîmituri. Învățătura acestei minuni este aceasta:

Hristos-Domnul este Dumnezeu, El este atotputernic, putînd deci să facă minuni și cu pîi-

nea. Că Dumnezeu a sădit în legile firii puteri nevăzute, cum sînt de pildă: Vița de vie, care are putere să transforme sărurile amare ale pămîntului în băutura dulce a vinului, iar cel transformă sărurile pămîntului în grâu, iar prin organismul omului pîinea se prefac în carne și sînge, în trup omnesc viu. El, care la nunta din Cana, a prefăcut apa în vin, acum a înmulțit pîinile în mod minunat și a făcut aceasta în fața mulțimilor, pentru ca atunci cînd, printr-un cuvînt al atotputerniciei Sale, va prefac pîinea și vinul în nenumărate părțile, care vor constitui trupul și sîngele Său, să nu se creadă că scade ori se micșorează.

A doua lecție a făcut-o numai cu Apostolii, cînd s-a arătat pe marea înfuriată a Galileii. El le-a arătat atunci Apostolilor, mergînd pe valuri ca ne uscat, că trupul Lui poate să primească însușiri diferite, suprafirești.

A treia lecție a ținut-o Mîntuitorul în dimineața următoare în Capernaum, cînd spune limpede tuturor, că El este pîinea vieții, pe care toți cei ce vor să aibă viață veșnică trebuie să o mănînce.

(Continuare în pag. 2)

Sfânta Cuminecătură

(Urmare din pag. 1)

Această lecție ne-o face cunoscută în toate amănuntele Sfântul Evanghelist Ioan, în cap. 6 al Evangheliei Sale. Să zăbovim puțin asupra ei.

A doua zi, după ce Iisus a săturat mulțimile în pustie, acestea, aducându-și aminte de mana pe care Moise a dat-o strămoșilor lor în pustie, au căutat pe Iisus cu gândul de a cere și ele această mană, adică să le vină această pîine de-a gata din cer. Iisus, cunoscându-le gândul și văzându-i cum aleargă toți numai după cîștiguri pămîntești, le-a zis: „Părinții voștri au mîncat mană în pustie, dar au murit. Eu însă vă dau o altă pîine pe care dacă o mîncăți în veci nu mai muriți, — această pîine este însuși trupul meu. La aceste vorbe toți s-au întreat mirati, cum ne poate da acesta trupul lui să-l mîncăm?”

Iisus nu înlătură această nedumerire, ci repetă: „De nu veți mîncă trupul Fiului Omului și de nu veți bea sîngele lui, nu veți avea viață în veci.”

Ucenicii auzind cum stăruie asupra acestui lucru, au zis: „Grea este această vorbă, cine poate s-o asculte?”

Iisus nici de data aceasta nu înlătură piedicile ce se pun în calea credinței lor în legătură cu Cuminecătura, ci le zice: „Aceasta vă smintește pe voi? Dar de veți vedea pe Fiul Omului suindu-se unde era mai înainte? Cu alte cuvinte, înălțarea la cer este o minune? Ei bine, tot prin minune vă voi da spre mîncare trupul și sîngele meu! La aceste vorbe, mulți dintre cei șaptezeci de ucenici l-au părăsit. Mîntuitorul nici atunci nu dă altă explicație cuvintelor Sale, ci întreată pe cei 12 Apostoli, dacă și ei vor să se ducă de la El (Ioan 6, 25—66).

Dacă pîinea și vinul de la Cuminecătură n-ar fi însuși trupul și însuși sîngele Domnului, ci ar fi numai un „simbol”, o închipuire, cum spun urii, Mîntuitorul n-ar fi lăsat să se depărteze de lângă El pînă și învățăceii Săi, pentru că nu puteau înțelege cu mintea cum se poate da Hristos spre mîncare. Le-ar fi spus limpede și explicit: „Nu vă depărtați de lângă mine, căci pîinea și vinul despre care vă vorbesc numai închipuie trupul și sîngele meu. Știm apoi că la Cina cea de Taină, cînd a instituit Sf. Cuminecătură, Mîntuitorul Iisus Hristos, binecuvîntînd pîinea, n-a zis către ucenici: „Luați mîncăți, căci odată cu pîinea aceasta voi mîncăți și trupul meu, nici pîinea aceasta înseamnă trupul meu, nici pîinea aceasta revărsă în sufletul celui ce o mîncă puterea sufletului meu și nici pîinea aceasta este un simbol, sau vă va aduce aminte de trupul meu, cum mai auzim spunîndu-se, ci Domnul a vorbit limpede: „Acesta este trupul meu” și „acesta este sîngele meu. A învăța deci că Sf. Cuminecătură este un „simbol”, „o aducere aminte” despre Cina Domnului, că Mîntuitorul numai a zis despre pîine și vin că sînt trupul și sîngele Său, fără să le prefacă, înseamnă a răstălmăci înțelesul adevărat al Sf. Scripturi.

Cuvintele Mîntuitorului sînt duh și viață, El nu ne-a dat numai învățături și legi morale cum ne-au dat prorocii sau înțelepții, ci ne-a dat sub forma pîinii și a vinului însuși trupul și sîngele Său, formînd astfel o zală de legătură între El și credincioșii de totdeauna.

Dacă eu nu mă unesc cu Hristos prin Sfânta Cuminecătură, atunci pentru ce s-a mai jertfit pe Golgota? Dacă noi ne putem mîntui citind Scriptura, fără a avea nevoie de Sf. Taine și în special de Sf. Cuminecătură, atunci pentru ce nu s-au putut mîntui cei vechi păzind legea și prorocii? Așadar, după învățătura Bisericii Ortodoxe Sf. Cuminecătură nu este „simbol”, sau o „aducere aminte” despre Cina Domnului, ci prin Sf. Împărtășanie dată de episcop sau preot, sub forma pîinii și a vinului, se dă credinciosului însuși trupul și sîngele Mîntuitorului, care s-a adus pe Sine jertfă pentru viața lumii (Ioan 6, 48, 51). Așa învață Sfintele Evanghelii (Matei 26, 26...; Marcu 14; Luca 22), Apostolii Domnului și Sfinții Părinți, așa a propovăduit Biserica noastră de la întemeierea ei.

Sf. Apostol Pavel scrie Corintenilor: „Oricine cu nevrednicie va mîncă pîinea aceasta, sau va bea paharul Domnului vinovat va fi de trupul și sîngele Domnului” (I Cor. 11, 27), sau... „paharul binecuvîntării pe care-l binecuvîntăm nu este oare împărtășire cu sîngele lui Hristos?” (I Cor. 10, 16), iar altă dată muștră pe Corinteni, care au socotit că orice pîine poate fi cuminecătură și că în orice casă se poate da și le scrie...: „Dacă vă adunați laolaltă nu se cheamă că mîncăți Cina Domnului... n-aveți casă să mîncăți și să beți, sau vreți să batjocoriți biserica lui Dumnezeu?” (I Cor. 11, 20—27).

Putea oare Apostolul neamurilor să scrie cele de mai sus dacă n-ar fi fost convins că în Sfânta Cuminecătură este însuși trupul și sîngele Domnului?

Viața mănăstirească în Moldova și Țara Românească în a doua jumătate a secolului XVIII. Paisie Velicicovschi

Epoca fanarioților, epocă de decădere în multe laturi ale vieții de stat, a însemnat și un regres în viața mănăstirească. Am văzut că în veacurile trecute mănăstirile noastre erau adevărate focare de cultură și artă; aici se scriau cronici, se caligrafiau manuscrise, se lucrau veșminte și vase liturgice, se pregăteau tineri pentru slujba de dieci la cuntea domnească, de copiiști sau de preoți. Această viață culturală-artistică înfloritoare a început cu timpul să decadă, mai ales în mănăstirile pe care domnii români le închinaseră Locurilor Sfinte din Răsărit (Muntele Athos, Constantinopol, Alexandria, Ierusalim, Muntele Sinai etc.). La aceste mănăstiri au început să vină egumeni și călugări greci, care nu aveau nici o dragoste față de pămîntul românesc care-i adăpostea și-i hrănea, nu aveau nici un interes să continue vechile tradiții culturale ale mănăstirilor noastre. Dorința egumenilor, ca și a vlădicilor greci de altfel, era numai aceea de a trimite cît mai mult din roadele moșiilor acestor mănăstiri la Locurile cărora le erau închinare și mai ales aceea de a se îmbogăți ei înșiși, prin munca robilor țigani și a țăranilor români care osteneau pe moșiile mănăstirești. Dar nici în mănăstirile neînchinare situația nu era mai bună. De cele mai multe ori, domnii fanarioți pretindeau sume mari de bani la numirea de noi egumeni. Se înțelege că în astfel de împrejurări, egumenii nu puteau să fie la înălțimea chemării lor, ci dimpotrivă, erau o piedică pentru propășirea duhovnicească și culturală a vieții călugărești.

Au fost totuși mulți viețuitori în mănăstirile moldovene, rămași necunoscuți, care au dus o viață superioară, potrivit rînduieilor călugărești date de Sfinții Părinți și marii asceți. Așa a fost ieromonahul Pahomie de la Neamț, ucenic al Sfântului Dimitrie episcopul Rostovului. El s-a retras din egumenia mănăstirii Neamț, întemeind schitul Pocrov lângă Neamț, unde a trăit potrivit învățăturii ascetice a lui Dimitrie al Rostovului. În 1707 a ajuns episcop de Roman, pentru că în 1714 să deponă cirja și să se retragă la sihăstria sa. S-a retras apoi la Kiev, unde a murit în 1724, fiind îngropat în Lavra Pecerska.

În timpul mitropolitului Iacob Putneanul, a izbutit să redea mănăstirii Putna strălucirea din timpul marelui ei ctitor. Aici a întemeiat el o școală superioară, pusă sub conducerea învățatului arhimandrit Vartolomeu Măzăreanul, membru de onoare al acelei Academii. Bun cunoscător al limbilor rusă și greacă, Vartolomeu ne-a lăsat un șir de traduceri și de lucrări originale, cu care a îmbogățit literatura noastră bisericească și istorică (*Leasvița Sf. Ioan Scă-*

Desigur, pentru mintea omenească acest dar ceresc pare ciudat... să te hrănești cu Mîntuitorul, să mînci din Părintele tău ceresc... este ceva de neînțeles, cu toate acestea Mîntuitorul prin acest dar nu face decît ceea ce face omul: omul nutrește pe om, — mama nutrește copilul din corpul și sîngele ei, sub forma laptelui. Pentru ce Dumnezeu n-ar putea face, ceea ce face mama cu copilul?

Să ne dea prin Sf. Cuminecătură ființa Lui, ca să fie hrană sufletului.

Dacă trupul trebuie hrănit ca să trăiască, oare sufletul nu trebuie hrănit ca să străbată moartea și să trăiască în veci cu Dumnezeu?

Prin Sf. Cuminecătură în chip special Dumnezeu coboară pînă la om, se unește cu el și-l înalță și pe el la Dumnezeu, ca și el în veci să trăiască cu Dumnezeu.

Mintea neluminată de credință se întreată totuși nedumerită, cum se poate înțelege aceasta? În această privință citim într-o carte tipărită la noi unele asemănări cît se poate de prăitoare.

Unii se miră cum se împarte Hristos credincioșilor în mici părțicule de pîine sfințită și în fiecare bucăcișă se dă întreg, nici mai mic într-una, nici mai mare într-alta?

Dar cum se face că glasul meu unul singur în gura mea, poate fi auzit de mii de oameni — și fiecare îl aude întreg și neîmpărțit?

Unii se întreată: Cum poate Hristos să fie gustat de nenumărați credincioși și să nu se micșoreze. Dar cum se poate ca de la o singură luminare să aprinză sute de lumînări, fără ca lumina ei să se micșoreze?

Minunea prefacerii Sfințelor Daruri este minunea puterii atotputerniciei lui Dumnezeu, pentru care la Dumnezeu nu este hotar (N. Krutički: Cuvîntări bisericești, vol. II, pag. 57—58).

Vom reține deci că prin Sf. Cuminecătură, împărtășită de Biserică, sub forma pîinii și a vinului, ni se dă însuși trupul și sîngele lui Hristos, ca astfel să devenim mai una cu El, să ne înnoim mai mult făptura noastră lăuntrică, să devenim mai tari în a ne apăra împotriva răului și în a face numai ceea ce este bine și plăcut Lui și, mai ales, așa cum spune o rugăciune, să ne împărtășim cu El mai adevărat, în ziua cea neînserată a împărăției Sale.

rarul, *Învățăturile starețului Doroftei, Orinduia'a chipului celui mare îngeresc, Învățătura dulce sau Livada înflorită*, la care se adaugă și unele cărți de slujbă traduse din rusește. Din grecește a tradus unele cărți de literatură profană (*Fabulele lui Esop, Calendarul mare pe 12 luni, Leopisețul de la zidirea lumii*). La acestea se mai adaugă și câteva lucrări originale de istorie: *Condica tuturor domnitorilor și odăjdiilor mănăstirii Solca*, cu interesante notițe istorice, *Tablou despre Mitropoliiile și Episcopiiile Moldovei, Tablou despre domniile Moldovei, Tablou despre moața domnilor Moldovei și altele*.

Dar arhimandritul Vartolomeu, ca și mitropolitul Iacob, a determinat un adevărat curent cultural în mănăstirea Putna, vădit prin mulțimea traducerilor făcute în acest timp. Printre traducători și copiiști se numără: Evloghie monahul, „dascălul slavonesc”, care a tradus *Viețile Sfinților*, ieoschimonașul Natan, diacul Constantin dascălul Gheorghe, dascălul Iordache și alții.

În curînd însă s-a ivit un alt reformator al vieții mănăstirești, de data aceasta pe plan mult mai mare, nu numai într-o singură mănăstire, cum făcuse Vartolomeu Măzăreanu. Acesta a fost starețul Paisie Velicicovschi. S-a născut la 21 decembrie 1722, într-o veche familie proetească, de neam ucrainean, în orașul Poltava, primind din botez numele Petru. Rămăs orfan de tată la vîrsta de patru ani, a fost crescut de mama sa, care la 13 ani l-a dat spre învățatură în Academia duhovnicească din Kiev. A rămas în vestita școală a lui Petru Movilă numai patru ani, căci pe el îl stăpînea încă de pe atunci gîndul de a părăsi lumea și a-și închina viața trăirii duhovnicești. La vîrsta de 17 ani a intrat în mănăstirea Liubețchi de pe malul Niprului, de unde s-a mutat în curînd la mănăstirea Medvedovschi. Aici a fost tuns ca rasofor, în ziua Schimbării la Față din anul 1741, primind numele de Platon. Din pricina uniției a fost silit să părăsească mănăstirea, îndreptîndu-se spre Lavra Peșterilor din Kiev, unde a fost rînduit să învețe meșteșugul de a săpa icoane în aramă. Dar dorul său nestîns de a trăi o viață pustnicească l-a făcut să părăsească în curînd Kievul, îndreptîndu-se spre țările noastre. Timp de aproape patru ani a viețuit în schiturile Dălhăuți, Traisteni, Cîrnu, în părțile Buzăului, pe lângă pustnicii și nevoitorii de aici, de la care a putut să învețe care este adevărata viață duhovnicească. O mare influență a avut asupra lui schimonahul Vasile, starețul de la Poiana Mărului.

În 1746, a plecat spre Muntele Athos, nădăjduind să-și găsească un povățuitor, care să-l îndrume pe căile unei vieți duhovnicești mai alese. S-a așezat într-o chilie în jurul mănăstirii Pantocrator, unde, pe la începutul anului 1750, a venit și starețul Vasile de la Poiana Mărului, care l-a îmbrăcat în mantie sub numele de Paisie. Așa a ajuns ucenic al starețului Vasile, negînd el între călugării atonți nici un povățuitor sufletec care să-l mulțumească pe deplin. Încetul cu încetul au început să se strîngă ucenicii în jurul lui Paisie, primul din ei fiind un moldovean, cu numele Visarion. La stăruințele ucenicilor, dar și ale altor călugări de la Athos, care cunoșteau aleasa sa viețuire, Paisie a primit să fie hirotonit preot-duhovnic. Aceasta s-a petrecut în anul 1758. Cu ajutorul ucenicilor a ridicat schitul Sf. Ilie.

Înmulțindu-se numărul fraților care deoseb să ducă viață de obște sub îndrumarea sa, din pricina lipsei unei mănăstiri mai mari la Athos, Paisie s-a văzut nevoit să vină undeva în țările românești, pline de mănăstiri mari, vechi ctitorii ale evlavioșilor noștri domni. Cu binecuvîntarea mitropolitului Gavriil Calimachi și a domnitorului Grigorie Calimachi, i s-a dat lui Paisie și celor 64 de ucenici ai săi mănăstirea Dragomirna, de lângă Suceava, ctitoria mitropolitului Anastasie Crimca. Acestea s-au petrecut în 1763.

La Dragomirna, care pînă atunci era aproape pustie, a început de îndată o viață nouă, venind numeroși monahi, români, ruși și ucraineni. Starețul Paisie a introdus viața de obște, cerînd respectarea cu sfințenie a pravilei călugărești. S-au început apoi a se face traduceri ale scrierilor Sfinților Părinți în limbile slavă și română, corectînd în același timp și unele din vechile traduceri. Starețul ținea zilnic cuvîntări fraților, o zi în românește, una în slavonește, tilcînd scrierile Sfinților Părinți.

În 1775 Paisie și cetată obște sa au fost siliți să părăsească Dragomirna, în urma ocupării Bucovinei de austrieci. Cu aprobarea mitropolitului Gavriil, starețul cu cei 350 de frați s-au așezat la mănăstirea Secu. S-a continuat și aici pravila de la Dragomirna timp de patru ani. În 1779 a fost îndrumat să primească și stareția mănăstirii Neamț, însemnat centru de cultură și viață duhovnicească. A continuat și aici traducerea din scrierile Sfinților Părinți în limbile română și slavă. Numărul manuscriselor păstrate din timpul lui Paisie este de aproape 300, dintre care vreo 40 scrise de el însuși. În 1793 s-a tipărit Filocalia, una din cele mai însemnate traduceri ale sale în rusește. A introdus viața de obște, cu slujbe zilnice și predică, cu muncă, cu grijă pentru bolnavi, pentru bătrîni și călători. S-au ridicat noi chilii, o casă de oaspeți și un spital. Viețuitorii nemteni erau moldoveni, transilvăneni, munteni, ruși, ucraineni, greci, bulgari și chiar foști necreștini trecuți la Ortodoxie. Ei mai de seamă ucenici paisieni de la Neamț au fost călugării Gheorontie și Grigorie, cunoscuți traducători de cărți teologice din grecește în românește. Grigorie a ajuns mai tîrziu mitropolit al Moldovei, Veniamin Costachi, despre care vom vorbi cu alt prilej.

Astfel, prin strădaniile starețului Paisie (căruia în 1790 un arhiepiscop rus i-a acordat rangul de arhimandrit), mănăstirea Neamț a ajuns un însemnat centru de cultură teologică-ascetică.

Presimțindu-și sfîrșitul, starețul Paisie a început să-și scrie autobiografia. Ea a rămas însă neterminată, căci Dumnezeu la chemat la Sine, în ziua de 15 noiembrie 1792, în al 72-lea an al vieții sale. A fost îngropat în biserica mare a mănăstirii Neamț, unde i se vede și azi mormîntul.

Dintre ucenicii săi din Țara Românească cel mai de seamă a fost starețul Gheorghe de la mănăstirile Cernica și Căldărușani. Acesta era originar din Transilvania, ucenic al lui Paisie încă din timpul șederii sale la Athos, apoi în mănăstirile moldovene amintite. În 1781 mitropolitul Grigorie al Ung-ovlahiei i-a încredințat refacerea vieții monahale din mănăstirea Cernica (părăsită de 30 de ani), după rînduieile paisiene. În 1792 i s-a încredințat și stareția mănăstirii Căldărușani, unde a dus o parte dintre călugării de la Cernica. Starețul Gheorghe a izbutit să introducă în

La cumpănă de an¹⁾

La cumpăna dintre anul ce trece și anul nou, ne îndreptăm privirea înapoi spre cele întâmplate, dar privim și înainte spre perspectivele și năzuințele viitoare.

Anul Nou — din punct de vedere bisericesc — este sărbătoarea dării numelui de „Iisus” pruncului divin născut în Betleem, nume în care noi ne mîntuim (Iisus = Mîntuitor). Ceea ce însemnează că Anul Nou stă sub semnul veșniciei, care îl ridică mai presus de vremelnicie.

Astfel, zilele, anii care trec, nu sînt numai clipe ce se pierd în negura vremurilor, numai clipe care fac parte dintr-un lanț al desfășurării istoriei, ci au legătură și cu veșnicia. Căci în fiecare clipă se răsfrînge și prezența lui Dumnezeu și lucrarea Lui în istorie, care călăuzește istoria îndreptînd-o spre ținta unei desăvîrșiri finale.

În anul trecut s-au înregistrat valuri de lumină și de mari înfăptuiri, dar și valuri de încercări.

Această împletire de valuri de lumină și valuri de încercări, ne dă o icoană clară despre faptul că viața omenească n-a ajuns încă la împlinire, ci este în continuă frământare spre mai bine. Bucuria noastră este că în toate acestea predomină elementul pozitiv, că toate acestea au contribuit ca poporul nostru să trăiască în pace, în climatul căreia să-și cîntorească o viață tot mai bună și mai fericită.

Tocmai lupta pentru mai bine este dominantă anulului trecut, căci chiar dacă acest an a fost marcat și de cataclisme și — în unele părți ale lumii — de manifestări negative, de fapte care n-au fost spre pace, totuși dominante au fost forțele păcii, forțele binelui.

În țara noastră dominantă a fost forța creatoare a poporului, care — sub călăuzirea conducătorilor săi înțelepți — a trecut cu abnegație și eroism peste încercările calamităților și a realizat, a depășit planurile de stat. Astfel, putem mărturisii cu mîndrie că aceste încercări au fost spre călire și biruință.

De aceea, noi preamărim pe Dumnezeu că lucrarea Lui în lume este din ce în ce mai văzută, că binele pășește tot mai viguros înainte, pe calea progresului și a păcii.

În anul trecut Biserica noastră a mers alături de popor și a sprijinit munca poporului și lupta lui pentru pace și înfrățire între popoare și și-a desfășurat activitatea în conformitate cu Evanghelia lui Iisus Hristos și cu imperatiivele vremii noastre, cu conștiința că tot binele pe care îl face este de la Iisus Hristos și că prin conlucrarea la acțiunea pentru pace sprijinește eforturile spre propășire ale acestui popor și ale lumii întregi.

De aceea, Biserica noastră, Biserica liberă și independentă, una și nedespărțită, într-o țară suverană și independentă, a lucrat în continuare ca unitatea noastră bisericească tot mai deplină să fie, nu numai plinire a rugăciunii Domnului pentru unitatea tuturor, ci și înmănușiere a tuturor clericilor și credincioșilor cu energiile poporului, ca — în unitate desăvîrșită — poporul nostru să se înalțe pe noi trepte de cultură și progres.

Pe de altă parte, relațiile ecumeniste cu celelalte Biserici din țara noastră au slujit și slujesc lucrarea în comun a tuturor cultelor pentru propășirea poporului, pentru înfrățirea dintre poporul român și naționalitățile conlocuitoare, — iar relațiile ecumeniste cu Bisericile din alte țări slujesc cauza păcii și progresului în toată lumea.

Amintesc doar că la solemnitatea înmînării Decretului de recunoaștere în funcția de Episcop al Oradiei a P. S. Vasile, au fost de față și Eminența Sa Episcopul reformat Pap Laslo și P. C. protopop romano-catolic Hossu Vasile din Oradea, mărturisind astfel înfrățirea cultelor din Oradea. Amîndoi reprezentanții, reformat și romano-catolic, ca și P. S. Vasile, au grăit pe linia dragostei frățesti în Iisus Hristos și dăruirii pentru înflorirea Patriei noastre scumpe, pentru ca toți — fără nici o deosebire — să slujim poporului nostru, Patriei noastre.

În ce privește relațiile cu Bisericile din țările străine, amintim vizita Prea Fericitului nostru Părinte Patriarh Justinian în R. F. a Germaniei, care a cuprins cele trei Biserici din această țară: Biserica Romano-Catolică, Biserica Evanghelică-Luterană și Biserica Veche-Catolică. Totodată, Prea Fericirea Sa a fost oaspetele autorităților de Stat, fiind primit de însuși președintele R. F. a Germaniei, dl. Heinemann.

Mai amintesc între alte vizite, vizita Episcopului de Estergom (R. P. Ungaria), Imre Szabo, delegat apostolic, care a fost cea dintîi vizită a unui Episcop romano-catolic din Ungaria la Mitropolia Ortodoxă a Ardealului și la Patriarhia

Română. (Cu prilejul Crăciunului și Anului Nou am avut un schimb de mesaje de pace și înfrățire cu Episcopul Imre Szabo).

La fel, menționăm participarea Bisericii noastre la Congresul Bisericilor luterane minoritare din Europa, organizat la Brașov de Alianța Luterană Mondială și la sesiunea Prezidiului Conferinței Bisericilor Europene (Brașov), organizată de Patriarhia Română, unde Biserica noastră, Arhiepiscopia noastră, a fost reprezentată cu vrednicie. Biserica noastră și țara noastră au devenit o gazdă apreciată a întrunirilor ce urmăresc înfrățirea Bisericilor în Iisus Hristos și pacea dintre popoare.

Am continuat astfel lucrarea noastră și pe plan intern și pe plan extern. Prin aceasta mergem înainte pe calea ce ne-a arătat-o Iisus Hristos, înaintașii noștri și chemarea poporului, chemarea istoriei contemporane.

Deci, anul trecut a fost un an pozitiv. Anul Nou 1971 se deschide cu noi nădejdi, în care rîvna noastră de mai bine, energiile noastre în pas cu ritmul accelerat al vieții celei noi, cu planurile de dezvoltare ale țării noastre.

Sintem într-o cursă pentru a cîștiga timp. Adică folosim timpul tot mai intens, ca să mergem în ritmul rapid al istoriei moderne! Și ne bucurăm, ne simțim bine că ritmul de viață al poporului nostru este tot mai intens și ne ridică tot mai sus spre culmi de lumină și progres.

Aceasta constituie pentru noi un îndemn de a face mai mult decît am făcut pînă acum, de a ne concentra toate capacitățile creatoare, pentru ca viața noastră să fie tot mai bună, pentru ca puterea tehnicii să fie pusă în slujba ridicării vieții personale și colective, în slujba omenirii întregi.

Pentru pace în lume

În știință și tehnică, în acest secol am ajuns să vedem puse în practică lucruri pe care oamenii din secolele trecute abia îndrăzneau să le viseze. Televiziunea și radioul, cibernetica, zborurile cosmice, desprinderea omului de pe pămînt și primii lui pași făcuți pe un alt corp ceresc etc., deschid o nouă eră, a cărei traiectorie ne-o închipuim strălucită, dacă omul nu se va lăsa robit de forțele întunecate ale răutății.

În viața socială, în economie, în acest secol de asemenea au intervenit elemente noi, deosebit de importante pentru dezvoltarea omenirii.

Dar pe lângă înaltele și luminoasele culmi pe care viața le-a atins în veacul acesta pe pămînt, tot în acest veac omenirea a fost pârtașă și la cele mai întunecate și prăpăstioase dezastre. Sînt cele două războaie mondiale, care au pîrjolit aproape întreg pămîntul, lăsînd după ele milioane de morți, mutilați, orfani, văduve, ruine ș.a. Nici în trecut viața oamenilor nu a fost scutită de această diabolică iscodire care este războiul, dar pînă în acest secol războaiele pot fi asemănate cu niște incendii locale, care mistuiesc o gospodărie, o localitate.

O imensă sete de destindere și pace stăpînește în zilele noastre sufletul omenirii și o bună parte dintre factorii de răspundere din lume se arată că au înțeles această sete.

Convorbiri de pace se organizează tot mai multe și mai serioase. Tratat de neagresiune și prietenie se semnează între părți, care păreau de neîmpăcat. Astăzi conducătorii statelor nu mai agită cu ușurință sceptrul zeului Marte.

Un lucru deosebit de important și îmbucurător este că am ajuns să ne dăm seama tot mai mulți, că nu de la război ci de la pace trebuie să așteptăm realizarea tuturor dorințelor noastre cele mai curate, a idealurilor noastre cele mai înalte.

În această problemă țara noastră și-a spus și își spune răspicat cuvîntul. Ea și-a arătat lumii dorința de pace, de muncă constructivă, de prosperitate pe care o are. Glasul ei s-a auzit limpede de la Gange și pînă la New York, la Paris și la Moscova, la Geneva și Peking.

Și l-a spus de la tribuna O.N.U. în cadrul căreia activează intens de 15 ani, împliniți în 14 decembrie 1970, pentru ca toate forțele omenirii să fie puse în slujba păcii și cooperării între popoare, fapt confirmat și în toamna trecută prin adoptarea, în unanimitate, de către Adunarea Generală O.N.U., a proiectelor de rezoluție la cele două inițiative românești, referitoare la consecințele economice și sociale ale cursei înarmărilor și la rolul științei și tehnologiei moderne în dezvoltarea națiunilor. Crezul acesta după care țara noastră se călăuzește înseamnă un drum nou, ne care, dacă va merge, omenirea va ajunge la realizarea înaltului ideal după care demult aspiră și anume: O lume în care domnește liniște, o lume salvată de

Să ne angajăm, acum la început de an nou, că ne vom concentra toate puterile pentru propășirea țării noastre, pentru perfecționarea noastră spirituală și morală, dar și pentru ca omenirea să pășească tot mai hotărît spre pace și înfrățire.

Ne angajăm să stăm strîns legați de Sf. Altare, unde ne îmbrățișăm cu moșii și strămoșii noștri și unde Iisus Hristos ni se oferă în continuu — în Sf. Euharistie — spre împărtășire și înnoire spirituală.

Să facem totul ca munca noastră să fie un izvor de viață din ce în ce mai îmbelșugată, ca să putem dărui din ea nu numai nouă și fraților noștri ci cît mai mult țării întregi!

Prin rugăciunea ce o înălțăm spre cer, dragostea de Dumnezeu se transformă în putere ce se dăruiește pentru toți. La rugăciune să adăugăm însă munca, activitatea, în care se simte prezentă puterea lui Iisus Hristos — pentru ca să servim binelui tuturor.

Să fim strîns uniți în jurul Sfîntului Sinod al Bisericii noastre Ortodoxe Române, în frunte cu Prea Fericitul nostru Părinte Patriarh Justinian, pentru ca Biserica să-și poată împlini misiunea ei de slujire a Evangheliei lui Iisus Hristos, a imperatiivelor epocii noastre!

Vă chemăm pe toți să dovediți atașament necîntit față de Biserica Ortodoxă Română, față de Patria noastră scumpă, față de pace — să lucrați cu mai multă rîvnă ca viața poporului nostru să pășească tot înainte, ca înfrățirea tuturor popoarelor să urce din treaptă în treaptă, ca să simțim că în desfășurarea istoriei este puterea lui Dumnezeu care lucrează în lume și în tot ceea ce este bun și folositor, în tot ceea ce tinde spre desăvîrșire.

Dumnezeu să ne ajute și să ne binecuvînteze în această lucrare!

cursa istovitoare a înarmărilor, o lume fără războaie și lagăre, fără asupritori și asupriți, o lume plină de pace și dreptate. O lume în care copiii să poată crește fără spaima, tinerii să poată înflori fără grijă, iar bătrînii să poată trece senini pe celălalt tărîm în mijlocul celor dragi, după rînduiala lăsată la început de Dumnezeu.

*

A munci și a vorbi despre o astfel de lume, reală, posibilă de realizat, este una din datoriile de căpetenie ale Bisericii lui Hristos azi.

Privind adînc în paginile Evangheliei Domnului, vedem că una din poruncile de căpetenie, pe care le avem date de Dumnezeu prin Iisus Hristos, este ca să luptăm pentru realizarea acestui climat minunat care este pacea, în care creația cea mai aleasă a lui Dumnezeu, omul, se poate dezvolta în toată plenitudinea facultăților lui.

Proorocii Vechiului Testament, cu multe secole înaintea nașterii lui Hristos, au vestit că atunci cînd El va veni și cuvîntul Său va fi ascultat de oameni: „Preface-vor săbiile în fiare de pluguri și lăncile lor în seceri. Nici un neam nu va mai ridica sabia împotriva altuia și nu-și vor mai face războaie” (Isaia 2, 4).

În această atmosferă, în acest climat de pace, se va reștaura pe pămînt viața paradisiacă, pierdută cîndva de oameni, dar care este viața firească a omului, viață spre care toate ființele aspiră cu tărie (Romani 8, 22). „Atunci lupul va locui laolaltă cu mielul și leopardul se va culca lîngă căprioară; și vițelul și puilul de leu vor mîncă împreună și un copil îi va paște, juninca se va aduce la păscut cu ursoaica și puilii lor vor sălășlui la un loc, iar leul ca și boul vor mîncă paie; sugaciul se va juca în culcușul vișerei și în vizuină șarpelui otrăvitor copilul abia întărcat își va întinde mîna. Nu va fi nici o nenorocire și nici un prăpăd în tot muntele meu cel sfînt” (Isaia 11, 6—9).

Acestea sînt doar cîteva din multele cuvînte ale Sfîntei Scripturi, care ne dau temeiuri în plus, ca și noi, fii ai Bisericii și Patriei noastre dragi, să ne alăturăm glasul la glasul tuturor celor ce doresc ca acest deceniu să fie cu adevărat un deceniu al dezarmării, al tuturor celor ce muncesc, al celor ce luptă să prefacă armele în unelte de muncă, ura în dragoste, vrajba în statornică pace, făcînd astfel ca acest deceniu și alte multe care vor urma să rămînă în istoria omenirii ca cea mai luminoasă rămădă a sa.

Acum a sosit timpul să stîrnim tot ce avem mai bun în noi, întreaga noastră făptură să ne-o punem în slujba vieții și fericirii oamenilor. Să muncim pentru înflorirea Patriei noastre, pentru instaurarea idealului suprem al omenirii de astăzi: pacea.

Arhim. Justinian Chira
Rohia

¹⁾ Din cuvîntarea I. P. S. Mitropolit Nicolae al Ardealului, rostită în Catedrala mitropolitană din Sibiu, vineri, 1 ianuarie 1971.

Centenarul

Timotei Popovici (1870-1970)

— Sărbătorirea la Sibiu —

Din nr. 33—34 (din 1 septembrie 1970) al gazetei noastre, am luat cunoștință cu toții de împlinirea în anul 1970, a 100 ani de la nașterea și 20 de ani de la moartea compozitorului, dirijorului, pedagogului, folcloristului, protopopului Timotei Popovici.

Roadele bogatelor și curatelor sale ostenele se pot cântări mai ales acum, după un anumit timp de la trecerea cu trupul la cele veșnice, din care motiv chipul luminos de om adevărat, care și-a consacrat viața și activitatea punerii în valoare a multor creații ale poporului nostru, a fost evocat după cuviință cu prilejul acestui popas aniversar, atât pe planul general al țării, cât și în chip special pe plaiurile Banatului, unde a văzut lumina zilei, și cu deosebire la Sibiu, unde și-a desfășurat aproape întreaga sa muncă.

Așa de pildă, sub auspiciile Consiliului municipal pentru cultură și artă-Sibiu, a fost organizat, în 18 decembrie 1970, un simpozion comemorativ în sala „Astra”, iar în sala Teatrului de Stat un concert festiv.

În cadrul simpozionului s-au făcut o seamă de comunicări, urmărite cu mult interes, cum au fost: Timotei Popovici, omul și pedagogul (de prof. Ilie Micu); Creația pentru copii a lui Timotei Popovici (de prof. Gheorghe Bogdan); Timotei Popovici, dirijor și compozitor (de prof. Gheorghe Șoima); Timotei Popovici și activitatea Astei (de Corneliu Dragoman); Timotei Popovici folclorist (de prof. Dumitru Jompon-Marga) ș.a.

Concertul festiv a fost susținut de corul școlii generale nr. 17 (Sibiu), cu bucăți ca: Păsărinca-n timpul iernii, Primăvara, Doina; Corul Liceului Pedagogic (Sibiu), cu: Moara, Hora, Vino vară ș.a.; Corul Liceului de muzică (Sibiu), cu: La oglindă, Cîntec de leagăn ș.a.; Filarmonica de Stat-Sibiu, cu Suita pentru tineret de Timotei Popovici și Gheorghe Șoima și Corul reunit „Gh. Dima” al Casei de Cultură și al Sindicatului învățământului-Sibiu, cu poemul „Craiu munților”, sau „Regele munților” cum a apărut în prima lui variantă, compoziție de un negrit cuprins melodic și de un fierbinte mesaj patriotic, realizată de T. Popovici din cîntece populare românești despre Avram Iancu, cu prilejul împlinirii unui veac de la moartea acestui mare erou al poporului nostru. Ne stăruie și acum în minte pasaje ca acestea: „Iancu merge supărat pentru un hoț de împărat”.

Pe plan bisericesc, sărbătorirea lui Timotei Popovici a avut loc la Centrul Arhiepiscopesc și Institutul Teologic Universitar din Sibiu, în zilele de 19 și 20 decembrie 1970.

Astfel, sîmbătă, 19 decembrie 1970, ora 18, în aula Institutului nostru Teologic de grad universitar s-a desfășurat un program închinat evenimentului menționat, la care au participat I. P. S. Mitropolit Nicolae al Ardealului, P. S. Visarion, Episcop-vicar la Mitropolia Ardealului, membrii familiei Popovici (două fiice, fiul etc.), dl prof. Achim Stoia, fost ucenic a lui T. Popovici, P. C. vicar arhiepiscopesc Tr. Belașcu, P. C. consilieri de la Centrul Arhiepiscopesc, P. C. profesori de la Institutul Teologic în frunte cu P. C. Rector, studenți teologi, precum și un mare număr de credincioși din oraș, între care o seamă de foști elevi ai lui Timotei Popovici.

Programul a fost deschis de P. C. rector Is. Todoran, după care P. C. prof. Gh. Șoima a susținut conferința intitulată: „O sută de ani de la nașterea compozitorului Timotei Popovici”, în care P. C. Sa face o caldă și captivantă prezentare a vieții și activității profesorului, dirijorului, compozitorului și preotului Timotei Popovici, precum și o subtilă și clară analiză a lucrărilor sale, scoțînd în lumină cu deosebire aspectul educativ al acestora.

Am reținut de pildă că în lucrările bisericești, între care compozițiile liturgice pentru cor mixt sînt cele mai împlinite, muzica talmăcește fidel înțelesul textului religios, demn de încreștat fiind și faptul că T. Popovici inaugurează, în 1926, seria concertelor de colinde la Catedrala mitropolitană din Sibiu, al cărei cor l-a dirijat peste 30 de ani, cu următoarea, semnificativă, lozincă: „Pentru reînvierea și cinstirea vechilor și frumoaselor noastre cîntece de Crăciun și pentru învierea sufletului nostru creștin românesc”.

Editînd primul Dicționar de muzică în limba română, fapt în general recunoscut, compozițiile cu caracter laic, profan ale lui T. Popovici poartă o puternică apăsătoare a cîntecului nostru popular, „cea mai curată muzică națională” — după cum însuși scria într-o carte tipărită în 1924. Versurile, textul acestor cîntece au un înalt cuprins moral.

ele putînd fi audiate cu mult folos de orice categorie de ascultători.

Ca om, T. Popovici a fost de-o demnitate deosebită; a cinstit munca sub toate formele ei, a avut o adevărată inimă de preot, ajutînd pe elevii cu posibilități materiale mai modeste, „a fost un om bun, cinstit și cu o inimă cît se poate de largă”, cum subliniază conferențiarul, aducînd mari servicii poporului și Bisericii noastre.

Conferința a fost urmată de un concert festiv, susținut de corul studenților teologi și corul mixt al Catedralei mitropolitane, dirijate de P. C. prof. Gh. Șoima și C. diacon I. Popescu.

Prima parte a concertului a constat din compoziții religioase, ca: Ochiul inimii mele (compoziție deosebit de reușită, mult ziditoare sufletește), Irmosul Nașterii Domnului, Heruvicul, Troparul Sf. Nicolae ș.a., iar în partea a doua au fost executate piese laice-populare, ca: Doina „Codrule mării ta”, Moara, Frunzuleană măracine, Cîntă puil cucului ș.a. Toate au avut darul de a înălța sufletește pe ascultători.

În încheierea acestei frumoase manifestații, I. P. S. Mitropolit Nicolae al Ardealului a rostit o scurtă cuvîntare, în care a subliniat mai ales două elemente.

Primul element este acela că T. Popovici a trăit și a lucrat în perioada dinainte de 1918 și imediat după aceea, cînd Biserica Ortodoxă, în special în Transilvania, a fost ca o adevărată mamă a credincioșilor ortodocși, pentru că întreaga activitate din această epocă, inclusiv cea culturală, s-a desfășurat sub oblăduirea Bisericii strămoșești. Timotei Popovici a lucrat deci în această epocă, cînd elementul religios a fost împletit cu cel patriotic, continuîndu-și activitatea și în anii mai apropiați de noi și, desigur, în perspective noi.

Al doilea element este acela că T. Popovici, ca orice mare compozitor, este identificat cu sufletul poporului din care s-a ridicat, trecînd prin retorta sufletului său creația populară, pe care a redat-o mulțimii mai limpede, mai plină de valoare. Așa se explică faptul că compozițiile sale, cîntecele sale le cîntă poporul ca pe niște cîntece proprii, uneori fără să se mai știe ale cui sînt, fapt care asigură dăinuirea lor peste veacuri.

Sărbătorind pe T. Popovici — spune în încheiere Arhipăstorul nostru — noi sărbătorim pe toți creatorii ieșiți din popor, între care se numără și ucenicii lui T. Popovici, astăzi oameni de valoare în țara noastră.

În aceeași seară, I. P. S. nostru Mitropolit Nicolae a inaugurat expoziția comemorativă, constînd din documente originale, lucrări ale lui Timotei Popovici, fotocopii etc., organizată de Biblioteca mitropolitană în colaborare cu dl profesor Carol Comșa din Sibiu, în zilele de 19—21 decembrie 1970, în două din încăperile blocului administrativ al Centrului Arhiepiscopesc-Sibiu, expoziție care s-a bucurat de mult succes. „Slujitor al Bisericii strămoșești și al patriei — a scris între altele I. P. S. Sa în cartea de onoare a expoziției —, întrupînd în imn de slavă și cînt patriotic — popular geniul creator al poporului și creația bisericească muzicală în pecete românească, ne exprimăm convingerea că numele lui (T. Popovici) va străluci veșnic pe firmamentul creației românești, pe firmamentul Bisericii”.

La Sfînta Liturghie de a doua zi, Duminică, 20 decembrie 1970, săvîrșită în Catedrala mitropolitană, toate răspunsurile corale au fost de Timotei Popovici.

În prezența familiei și a numeroși credincioși, I. P. S. nostru Mitropolit Nicolae, înconjurat de un sobor de preoți și diaconi, a săvîrșit un parastas în amintirea lui T. Popovici, a soției sale Victoria, precum și a coriștilor de la Catedrala mitropolitană adormiți întru Domnul.

La ora 18, în cadrul Vecerniei din aceeași zi, corul mixt al Catedralei mitropolitane din Sibiu, dirijat de P. C. prof. Gh. Șoima și C. diacon Ion Popescu, a executat 24 de colinde de T. Popovici, care ne-au transpus nu numai în anii copilăriei, cînd eram cu toții crainicii unora dintre aceste colinde, ci și în atmosfera plină de sfîntă pace și înălțare sufletească caracteristică marelui praznic al Nașterii Mîntuitorului nostru Iisus Hristos.

Personalitatea lui T. Popovici a fost evocată și de P. C. prof. Milan Șesan, care a predicat după prima parte a acestui reușit concert de colinde.

Centenarul lui Timotei Popovici a arătat deci că personalitatea sa a pătruns adînc în inimile și conștiința urmașilor săi, că viața sa de-o înaltă ținută morală, activitatea sa conștiințioasă, compozițiile sale bisericești și laice, dragostea sa de Biserica strămoșească și de popor constituie o făclie, care nu se va mai stinge niciodată, arzînd mereu în inimile celor ce l-au cunoscut, în inimile ucenicilor săi, în inimile celor ce-i vor asculta generație de generație înălțătoarele sale creații.

Gh. P.

Două comemorări bănățene

Anul 1970 pentru Mitropolia Banatului a marcat pe linia pomenirii unora din vrednicii ei slujitori, două momente deosebite: acela al împlinirii a 100 de ani de la nașterea protopresbiterului Timotei Popovici și a 50 de ani de la trecerea la cele veșnice a protosinghelului Iosif Iuliu Olariu.

Comemorarea lor a primit desfășurarea ce a voit să le oglindească personalitatea și locul de cinste ce și l-au asigurat în nenumărate inimi, cel dintîi ca folclorist și compozitor, cel de-al doilea ca teolog de prestigiu, ambii ca dascăli aureolați de recunoștința ucenicilor.

Centenarul lui Timotei Popovici a fost sărbătorit în mai multe etape: la 9 august în parohia Tincova, comuna sa natală și în parohia Lugoj, unde a desfășurat o parte din activitate și unde este înmormîntat, apoi în 16 august la Catedrala mitropolitană din Timișoara, iar la urmă, în 13 noiembrie, la Seminarul teologic din Caransebeș. De fiecare dată în parohiile respective s-a săvîrșit cîte un parastas în cadrul căruia s-a vorbit de către delegații chiriarhali: P. C. părinte Constantin Comșulea, consilier, și P. C. protopopi Bujor Toma și Virgil Țurcan, despre activitatea și meritele celui pomenit. În plus, la Catedrala mitropolitană în cadrul vecerniei din seara zilei de pomenire corul a interpretat cîteva dintre piesele bisericești mai valoroase ale compozitorului, prefațate de cuvîntul P. Cuv. arhimandrit Timotei Sevițiu, vicar eparhial, iar la Seminarul teologic din Caransebeș a fost organizat un medalion muzical închinat acestuia, în cadrul căruia, după evocarea figurii eminentului muzician, corul școlii și corurile claselor dirijate de elevi i-au interpretat cîteva din compozițiile mai reprezentative.

Comemorarea profesorului de teologie dr. Iosif Iuliu Olariu s-a făcut în ziua de 6 decembrie în două dintre localitățile legate mai mult de viața și activitatea sa — Brădișorul de Jos numit înainte Maidan, unde a văzut lumina zilei și Caransebeș unde a ostenit pînă la ultima suflare la altar și catedră. Și de această dată s-a slujit în bisericile ambelor parohii parastasul cuvenit, urmat de cuvîntări adecvate. La cimitirul din Caransebeș, unde regretatul cărturar își doarme somnul de veci, au fost prezenți toți foștii studenți rămași în viață. În după amiaza zilei la Seminarul teologic a fost organizat un program festiv spre cinstirea memoriei aceluia care și-a înscris pentru totdeauna numele în Teologia românească.

Cu prilejul acestor comemorări, înaintea ochilor sufletești ai credincioșilor, au prins din nou viață ca și putere de exemplu, de dăruire în slujba Bisericii strămoșești și a poporului, cei doi înaintași vrednici de tot regretul și de veșnică pomenire.

Traian Lugojan

Viața mănăstirească în Moldova și Țara Românească

(Urmare din pag. 2)

amîndouă mănăstirile o viață duhovnicească superioară, cu viață de obște, slujbe zilnice, citiri și traduceri de cărți. Trebuie remarcat faptul că dintre ucenicii săi s-au ridicat o serie de copiiști, care au fost conduși în munca lor nu de spiritul grecesc, ci de cel românesc.

Cel mai de seamă călugăr paisian de aici a fost, fără îndoială, Calinic Cernicanul, ajuns mai tîrziu stareț al mănăstirii (1818—50), apoi episcop al Rîmniceului (1850—68), trecut în rîndul sfinților în 1955.

Mulți dintre acești ucenici paisieni erau transilvăneni, încît în prima jumătate a sec. al XIX-lea, călugării transilvăneni erau în număr mult mai mare decît ceilalți viețuitori atât la Neamț, cît și la Cernica și Căldărușani. Astfel, prin starețul Paisie, s-a ajutat și la conștiința unității de neam a călugărilor din mănăstirile cu viață de obște.

Privind la viața și faptele starețului Paisie, putem spune că el a fost un mare dar pe care poporul ucrainean l-a făcut românilor în secolul XVIII, așa cum noi le-am dăruit, cu un veac și jumătate mai înainte, pe mitropolitul Petru Movilă al Kievului. Călugăr cu viață superioară, bun organizator al vieții de obște, bun călăuzitor al numeroșilor săi ucenici, pe care i-a îndemnat la rugăciune, muncă și traduceri din Sfinții Părinți, starețul Paisie poate fi socotit ca al doilea părinte al monahismului românesc după Sf. Nicodim de la Tismana.

Mircea Păcurariu